

Донецька
обласна
бібліотека
для дітей

ОРІЄНТИРИ - 2023

ВИПУСК 4

СЕРІЯ "ЗА КРОК ДО ПЛАНУВАННЯ"

2022

Методичні матеріали
для планування
роботи бібліотек

УДК 023-047.74(072)

О-65

О-65

Орієнтири-2023 [Текст] : метод. матеріали до планування роботи б-к. Вип. 4 уклад. Л. В. Козінченко ; Комун. закл. культури «Донецька обласна бібліотека для дітей». – Маріуполь, 2022. – 26 с. – (Серія : За крок до планування).

Видання містить методичні рекомендації щодо створення плану роботи бібліотеки на 2023 рік. Для бібліотечних фахівців.

ВСТУП:

«Бібліотека - це той храм, де завжди народжується і зберігається духовність. Пам'ятаймо, що у давнину бібліотеку називали «дім життя», «притулок мудрості», «аптека для душі».

В. Сухомлинський

Україна проходить наразі складні часи, багато планів, вибудованих керівництвом країни до 24 лютого 2022 року, швидше за все, буде анульовано. Так, наприклад, якби не було війни, наступний рік міг би стати роком повсюдної цифровізації держави, розвитку та підтримки сільських шкіл, музеїв, бібліотек. Але ситуація склалася по-іншому, тож 2023 рік стане роком безпеки і відновлення територій в Україні.

2023 рік в Україні, схоже, буде непрогнозованим та важким як у соціальному плані, так і у фінансовому, в історичному та культурному. Ситуація у країні змінюється щодня і, на жаль, не завжди на краще. Перебої з постачанням електроенергії, розбита інфраструктура міст та сіл, руйнація бібліотек, постійна загроза знищення об'єктів культурної спадщини все це – виклики з якими ми стикаємося кожного дня. Але, бібліотеки сьогодні є невід'ємною частиною життя наших громад. Тому, з оптимізмом і надією на краще, приступаємо до складання планів роботи наших бібліотек.

ПРИ ПЛАНУВАННІ ЗАХОДІВ ДО ДЕРЖАВНИХ, НАРОДНИХ, ПРОФЕСІЙНИХ, ГРОМАДСЬКИХ СВЯТ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДАТ РЕКОМЕНДУЄМО ВИКОРИСТОВУВАТИ:

- «Пам'ятні дати на 2023 рік» на веб-сайті «Ділова Мова» (Режим доступу: <https://www.dilovamova.com/index.php?page=142&calendar=memory&year=2023>).
- «Пам'ятні літературні дати 2023 року», підготовлений спеціалістами Національної бібліотеки України для дітей (Режим доступу: https://chl.kiev.ua/MBM/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B8/2022/%D0%9F%D0%B0%D0%BC.%20%D0%BB%D1%96%D1%82.%20%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B8_2023.pdf).
- «Калейдоскоп знаменних дат на 2023 рік», підготовлений спеціалістами Державної бібліотеки України для юнацтва (Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1ops8sHzNZyJWR9Yn7wpGZzBgFMOqcMbW/vie>).
- Законопроект №6404, в якому затверджується перелік – Календар знаменних та пам'ятних дат України на 2023 рік. (Режим доступу: <https://sylnaukraina.com.ua/kalendar/vsesvitni-iuvilejni-znamenni-ta-pamiatni-daty-2023-roku-iuvilei-pysmennykiv-sylna-ukraina.html>).
- «Календар знаменних та пам'ятних дат у 2023 році», підготовлений спеціалістами публічної бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Київ (Режим доступу: https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2015/08/dati_2022.pdf).
- Славетний книжчин ювілей : книги-ювіляри 2023, щорічник підготовлений фахівцями ДОБД. Режим доступу: https://bibliokids-mrpl.com.ua/images/Temp/kalendar-2023_1.pdf

Які визначні та пам'ятні дати відзначатиме Україна у 2023 році можна подивитися тут:

https://uk.wikipedia.org/wiki/2023_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96

Запитаєте, як планувати діяльність бібліотек та робочий час?

Як завжди. У відповідності до стану і можливостей вашої бібліотеки. У відповідності з виписаними завданнями, показниками, заходами, нормами часу на бібліотечні процеси. Ми не знаємо напевне, яким буде наступний рік і чи будуть у нас можливості виконати заплановане. Саме життя вноситиме в разі потреби корективи у наші плани.

Але, планувати роботу бібліотек необхідно. Отже, при плануванні радимо зазирнути у Календар ООН. Він допоможе зорієнтуватися та прив'язати певні тематичні заходи до відповідних днів календаря.

МІЖНАРОДНІ ДЕСЯТИЛІТТЯ ЗА РІШЕННЯМ ООН:

- 2014-2023 рр. – Десятиліття стійкої енергетики для всіх
- 2015-2024 рр. – Міжнародне десятиліття осіб африканського походження
- 2016-2025 рр. – Десятиліття дій ООН з проблем харчування
- 2018-2028 рр. – Міжнародне десятиріччя дій «Вода для сталого розвитку»
- 2019-2028 рр. – Міжнародне десятиріччя ООН щодо сімейних фермерських господарств
- 2021-2030 рр. – Міжнародне десятиріччя Організації Об'єднаних Націй по відновленню екосистем
- 2021-2030 рр. – Міжнародне десятиріччя науки про океан в інтересах сталого розвитку
- 2022-2032 рр. – Міжнародне десятиріччя мов корінних народів

КАЛЕНДАР ООН з відзначення у 2023 році міжнародних днів дивіться тут: (Режим доступу: <https://www.dilovamova.com/index.php?page=142&calendar=un&year=2023>).

EUROPEAN COMMISSION: оголосила 2023 рік Європейським Роком умінь та навичок (European Year of Skills) – що має на меті сприяння подальшому розвитку інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, зокрема, кваліфікацій, наданих за межами ЄС.

ЮНЕСКО ОГОЛОСИЛА:

місто Аккра (Гана) – Всесвітньою столицею книги 2023

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ОГОЛОСИВ:

2018-2028 рр. – Десятиліттям української мови (Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України» від 31.05.2018 р. № 156/2018) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156/2018#Text>).

Не зважаючи на труднощі, військова агресія рф допомогла українському народу згуртуватися, як ніколи і тому, не варто забувати про свої культурні та історичні пам'ятні дати. При складанні планів роботи бібліотек необхідно пам'ятати знаменні дати 2023 року, вшановувати та передавати інформацію про них як спадщину наступним поколінням.

НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ У 2023 РОЦІ В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧАТИМЕТЬСЯ:

I. ВИДАТНІ ПОДІЇ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ:

75 років від дня прийняття Генеральною асамблеєю ООН Конвенції про геноцид (09.12.1948)

75 років від прийняття Генеральною асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини (10.12.1948) (Постанова Верховної Ради України № 1982–IX від 17 грудня 2021 року)

II. ДНІ ПАМ'ЯТІ:

90-ті роковини Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (День пам'яті – 25.11.2023)

III. ВІДОМІ ПОДІЇ В УКРАЇНІ:

450 років від часу заснування у Львові Іваном Федоровим друкарні (1573)

225 років від часу видання "Енеїди" Івана Котляревського (1798)

150 років від часу заснування у Львові Наукового товариства імені Шевченка (початкова назва – Літературне товариство імені Шевченка) (1873)

125 років від часу заснування Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (1898)

100 років від часу початку політики "українізації" – заходів на підтримку розвитку української мови (1923)

970 років від часу народження Володимира Мономаха (1053-1125), Великого князя Київського, державного та політичного діяча Київської Русі

7 січня – 180 років від дня народження Миколи Аркаса (1853-1909), письменника, історика, композитора, діяча культури та освіти

12 січня – 150 років від дня народження Василя Кричевського (1873-1952), художника, архітектора, графіка

10 лютого – 250 років від дня народження Василя Каразіна (1773-1842), вченого, винахідника, громадського та освітнього діяча, публіциста, ініціатора заснування Харківського університету, першого у Східній Україні

16 лютого – 210 років від дня народження Семена Гулака-Артемівського (справжнє прізвище – Артемівський) (1813-1873), оперного співака, композитора, актора, драматурга

26 лютого – 90 років від дня народження Любомира Гузара (1933-2017), церковного діяча, предстоятеля Української греко-католицької церкви, громадського діяча, богослова

5 березня – 120 років від дня народження Наталі Забіли (1903-1985), письменниці, перекладачки

12 березня – 160 років від дня народження Володимира Вернадського (1863-1945), вченого-енциклопедиста, філософа, природодослідника, основоположника геохімії, біогеохімії, радіогеології, організатора і першого президента Української Академії наук, засновника Національної бібліотеки Української Держави (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського)

31 березня – 150 років від дня народження Миколи Міхновського (1873-1924), громадського та політичного діяча, юриста, публіциста, учасника боротьби за незалежність України у ХХ столітті

15 травня – 150 років від дня народження Павла Скоропадського (1873-1945), державного, політичного і військового діяча, гетьмана Української Держави

4 червня – 160 років від дня народження Владислава Городецького (повне ім'я – Лешек Дезидерій Владислав Городецький) (1863-1930), архітектора, підприємця, мецената

13 жовтня – 100 років від дня народження Михайла Сікорського (1923-2011), історика, краєзнавця, музеєзнавця, Героя України

14 жовтня – 80 років від дня народження Раїси Кириченко (1943-2005), співачки, Героя України

27 жовтня – 140 років від дня народження Терентія Кореня (1883-1931), спортсмена, важкоатлета, чемпіона з класичної боротьби та змагань з підняття ваги

27 листопада – 160 років від дня народження Ольги Кобилянської (1863-1942), письменниці, громадської діячки

29 листопада – 200 років від дня народження Матвія Номиса (справжнє прізвище – Симонов) (1823-1901), етнографа, фольклориста, письменника, педагога, видавця

6 грудня – 110 років від дня народження Миколи Амосова (1913-2002), лікаря, вченого, громадського діяча, академіка

9 грудня – 160 років від дня народження Бориса Грінченка (1863-1910), громадського діяча, письменника, педагога, літературознавця, лексикографа, етнографа, історика, публіциста, упорядника і видавця "Словника української мови"

13 грудня – 130 років від дня народження Миколи Хвильового (справжнє прізвище – Фітільов) (1893-1933), письменника, публіциста, літературного критика, громадського діяча, представника "Розстріляного Відродження"

22 грудня – 190 років від дня народження Марка Вовчка (справжнє ім'я та прізвище – Марія Вілінська) (1833-1907), письменниці, перекладачки, етнографіні.

ОРІЄНТИРИ ПЛАНУВАННЯ У 2023 РОЦІ

Публічна/дитяча бібліотека має бути залучена (реально або потенційно) у кожному зі сфер життя мешканців громади і розвивати їх, нарощувати спроможності, створювати соціальні простори, де буде відбуватися активна соціальна взаємодія та обговорення місцевих проблем.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ОБҐРУНТОВАНО У:

- **Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»** (Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>).
- **Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України»** (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р.) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#n8>).
- **Довгостроковій стратегії розвитку української культури – стратегії реформ** (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 лютого 2016 р. № 119-р.) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>).
- **Стратегії розвитку читання на 2021–2025 роки «Читання як життєва стратегія»:** Проект (Режим доступу: <https://mkip.gov.ua/files/pdf/%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3%20%D0%A7%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>).
- **Стратегії людського розвитку** (Указ Президента України №225/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року) (Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073>).
- **Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки** (Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. №695-2020-п) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>).
- **Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання на період до 2025 року** (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673) (Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoi-programi-nacionalno-patriotichnogovihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-i300621-673>).
- **Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»** від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>).

ПРОДОВЖУЮТЬ ДІЯТИ НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ:

- **Національна молодіжна стратегія до 2030 року** (Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021 (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>).
- **Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»** (Указ Президента України від 09 лютого 2016 року № 42/2016) (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#n14>).

ПРИ ПЛАНУВАННІ НЕОБХІДНО ЗВЕРНУТИ УВАГУ НА ОБЛАСНІ ПРОГРАМИ, ЯКІ ПРОДОВЖУЮТЬ ДІЯТИ У 2023 РОЦІ:

- **Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року** (Режим доступу: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/strategy/strategiy2027/2020/20.03.2020/Strategy-2027.pdf>).
- **Цільова соціальна Програма національно-патріотичного виховання в Донецькій області на 2021-2025 роки** (Режим доступу: <https://dn.gov.ua/news/zatverdzheno-programu-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-doneckij-oblasti-na-2021-2025-roki>).

УВАГА ! ВКЛЮЧАЄМО ДО ПЛАНІВ

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ У 2023 РОЦІ ПЛАНУЄ ОРГАНІЗУВАТИ ТА ПРОВЕСТИ:

1. ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- 1.1. Проблемно-цільове навчання «Інноваційні зміни в дитячих бібліотеках»: *завідувачів відділів довідково-інформаційного обслуговування ОБД та центральних бібліотек для дітей* (спільно з Центром неперервної культурно-мистецької освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв), (24-28 квітня).
- 1.2. Всеукраїнська онлайн-школа для бібліотечних працівників територіальних громад «Бібліотеки. Діти. Громади» (щоквартально).
- 1.3. Всеукраїнський професійний конкурс «Краща бібліотека територіальної громади» (спільно з Українською асоціацією працівників бібліотек для дітей) (березень-грудень).

2. МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- 2.1. Статистичні таблиці «Основні показники роботи бібліотек України для дітей за 2022 рік».
I кв.
- 2.2. «Моніторинг стану та потреб бібліотек для дітей в умовах війни».
I-II кв.
- 2.3. Моніторингове дослідження «Формування компетентностей медіаграмотності у користувачів дитячих бібліотек України».
III-IV кв.
- 2.4. Соціологічне дослідження «Національно-патріотичне виховання користувачів-дітей в дитячих бібліотеках».
II-III кв.

3. ВСЕУКРАЇНСЬКІ КОНКУРСИ З ПІДТРИМКИ ЧИТАЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ ТА ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ:

- 3.1. Всеукраїнський конкурс із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих, і малих» до Дня Конституції України (спільно з ГО «Асоціація розвитку суддівського самоврядування України») (січень-червень).
- 3.2. Всеукраїнський екологічний конкурс малюнків «Майбутнє планети у наших руках!» (спільно із Державною екологічною інспекцією України, Національною спілкою художників України, БО «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна») (лютий-квітень).
- 3.3. Всеукраїнський конкурс стартапів «Моя нова бібліотека» (березень-вересень).

- 3.4. Всеукраїнський конкурс «Лідер читання» у рамках відзначення на державному рівні ювілеїв українських письменників: Марка Вовчка, Ольги Кобилянської, Бориса Грінченка (спільно з Національною секцією Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги IBBY, Українською асоціацією працівників бібліотек для дітей, БО «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна», Університетом Григорія Сковороди в Переяславі) (червень-вересень).
- 3.5. Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули» (спільно з Національною спілкою письменників України, БО «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна») (червень-грудень).

4. НАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ:

- 4.1. Науково-практичний журнал «Бібліотека у форматі Д^о» (щоквартально).
- 4.2. Електронна бібліотека методичних та бібліографічних матеріалів.
- 4.3. Мережа спеціалізованих бібліотек України для дітей.
- 4.4. Сторінка методиста.

ЗАХОДИ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ ЗАПЛАНОВАНІ ДО ПРОВЕДЕННЯ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДЛЯ ДІТЕЙ У 2023 РОЦІ:

Січень:

Обласна мережева акція «Наша дума, наша пісня – слава України» присвячена Дню соборності України (термін проведення: 16.01-22.01.2023 р.).

Лютий:

Публічні голосні читання «Ода рідній мові» (термін проведення: 20.02-26.02.2023 р.) (запросити до участі носіїв інших мов).

Березень:

Обласна літературно-мистецька акція «Єднаймо душі словом Кобзаря» (термін проведення: 06.03-12.03.2023 р.).

Квітень: Регіональний конкурс мінігрантів «Культурний фронт – бібліотека» спрямований на реалізацію соціально-значущих та творчих проєктів бібліотекарів членів ГО «ДОВ УБА» (термін проведення: квітень-вересень).

Травень:

Обласний парад вишиванок (фотоконкурс) «У рідному краю цвітуть вишиванки» (термін проведення: 19.05-21.05.2023 р.).

Червень:

Обласний конкурс серед юних читачів «Я – майбутнє Донеччини» (термін проведення: червень-вересень).

Обласний мовний марафон «Звучи над світом, рідне слово» (термін проведення: 19.06-25.06.2023 р.).

Липень:

Обласний онлайн-марафон «Україна — це я!» до Дня Української Державності (термін проведення: 24.07-30.07.2023 р.).

Серпень:

Обласний флешмоб, присвячений відзначенню Дня Незалежності «Що ти знаєш про державні символи України?» (термін проведення: 21.08-27.08.2023 р.).

Вересень:

Регіональний форум «Бібліотека – вчора, сьогодні, завтра» до Всеукраїнського дня бібліотек (термін проведення: 28.09.2023 р.).

Підсумовування результатів регіонального конкурсу мінігрантів «Культурний фронт – бібліотека», спрямований на реалізацію соціально-значущих та творчих проєктів бібліотекарів-членів ГО «ДОВ УБА» (термін проведення: 28.09.2023 р.).

Жовтень:

Обласна патріотична акція «На захисті рідної землі». Акція про дитяче сприйняття «що значить бути захисником» (термін проведення: 09-15.10.2023 р.).

Листопад:

Обласний семінар «Бібліотека і громада: соціальний діалог в сучасних умовах» (термін проведення: 10.11.2023 р.).

Грудень:

Обласний творчий підсумок року «Донеччина талановита – 2023» (термін проведення: 19 грудня 2023 р.).

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

[Міністерство культури та інформаційної політики](#)
[Міністерство розвитку громад та територій України](#)
[Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого](#)
[Бібліотечному фахівцю](#)
[Децентралізація влади](#)
[Gromada.org.ua : портал об'єднаних громад України](#)
[DESPRO: Швейцарсько-український проєкт. Підтримка децентралізації в Україні](#)
[Інститут громадянського суспільства](#)
[Рада Європи: розвиток місцевої демократії в Україні. Програма «Демократизація і територіальна консолідація в Україні»](#)
[Асоціація міст України](#)
[Асоціація об'єднаних територіальних громад](#)

ПРИСТУПАЮЧИ ДО ПЛАНУВАННЯ НА 2023 РІК, ПРОПОНУЄМО ЗВЕРНУТИ УВАГУ НА НАЙБІЛЬШ АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

Звертаємо вашу увагу на важливу роль бібліотек у трьох ключових напрямках:

- Як інформаційний тил на шляху до Перемоги;
- Допомога ВПО;
- Допомога громадам, що знаходяться безпосередньо поблизу зони активних бойових дій та громадам, що відновлюються.

Усі ми зараз живемо і працюємо під час повномасштабної війни росії проти України. У деяких регіонах нашої країни, зокрема, і на Донеччині, ворог вже знищив і продовжує нищити надбання української культури: розбомблені бібліотеки, музеї, навчальні заклади тощо.

Проходить евакуація жителів з місць активних воєнних дій. Полишаючи власні домівки жінки з дітьми, а серед них і ми з вами, шукають прихистку в безпечних місцях. Саме за таких обставин бібліотеки були і залишаються осередками збереження духовного надбання українського народу й культурних цінностей українського народу.

Сьогодні кожна бібліотека по-своєму унікальна і різностороння, працівники натхненно і фахово вкладають професійні вміння у загальну справу, додаючи до неї свої родзинки. Бібліотеки не можуть бути осторонь подій, а повинні активно включатися в роботу, максимально надавати бібліотечні послуги, вести боротьбу на інформаційному фронті.

Ось, декілька порад, щодо організації роботи бібліотек

- Якщо бібліотека працює в звичному (офлайн) режимі радимо для ваших відвідувачів подбати про оригінальне та патріотичне оформлення бібліотеки, наочні форми популяризації історичних книг, які візуально привертатимуть увагу читачів.
- Оформлення книжкових виставок має демонструвати українську державність та її героїчне минуле, героїв, що виборювали незалежність впродовж століть, величність рідної мови, цінність народних звичаїв і традицій, духовність – це те, що завжди є актуальним, особливо коли Український Народ веде жорстоку боротьбу з російськими загарбниками.
- Ігрові форми роботи неабияк зацікавлюють дітей і дозволяють їм повернутися до звичного життя. Так, можна підготувати бібліокувести, конкурси, ігри, медіарозваги, читацькі забави, казкові запитайки, ігрові валізи, ігрові заплутанки, бібліогралочки тощо.
- Запропонуйте відвідувачам участь у різноманітних майстер-класах, розвиваючих заняттях, бібліотечних кінозалах, бібліоміксах, артзупинках, відеомандрах тощо. Це буде як психологічною допомогою, так і емоційною підтримкою.
- Дуже важливою є інформаційна складова в роботі бібліотек тих закладів, які втратили свої приміщення через окупацію і були переміщені. Вони зараз діють як переміщені в інших містах і працюють дистанційно. Такі бібліотеки мають ставати центрами інформаційної боротьби. Так, бібліотеки втратили майно та приміщення, але в них лишилися свої комунікаційні канали, через які можна і варто боротися з фейками та пропагандою, і стати центрами боротьби на інформаційному фронті.

ЧИМАЛО БІБЛІОТЕК СЬОГОДНІ ПРАЦЮЮТЬ ЯК:

Бібліотека, як інформаційний центр: боротьба з фейками та пропагандою через розміщення та надання перевіреної інформації з офіційних державних сайтів. Надання та розміщення контактів гарячих ліній, для мешканців громади та ВПО, з гуманітарної допомоги; актуальної, оперативної інформації щодо можливості тимчасового поселення біженців; безкоштовних благодійних магазинів для переселенців у вашому місті/районі/області. Здійснення систематичного висвітлення інформації на сторінках електронних представництв ваших бібліотек у соціальних мережах, сайті та в приміщенні бібліотеки.

Бібліотека, як гуманітарний центр: в таких бібліотеках, люди, які втікали/ють від війни, отримують інформацію про роботу органів та установ, волонтерських центрів тощо. До того ж бібліотека і сама часто стає тим самим гуманітарним центром, де можна отримати речі першої потреби.

Бібліотека, як пункт «незламності» допомоги мешканцям громади та ВПО, що надає можливість: безкоштовно скористатися інтернетом; зарядити мобільні пристрої; зробити ксерокопії документів; почитати журнали, газети, книги; випити гарячого чаю та кави.

Бібліотека, як Хаб цифрової освіти: бібліотеки є місцем де мешканці отримують рівень цифрових навичок за допомогою проведення навчань для мешканців громад, а також людей похилого віку. Навчання проводяться за допомогою освітніх серіалів **Платформи «Дія. Цифрова освіта»** (більше 80 серіалів за різними темами і для певної цільової аудиторії, а також за допомогою **подкастів** та **гайдів**, які містять поради з актуальних питань). Мета проєкту «Дія. Цифрова освіта» – це підтримка цифровізації державних послуг в Україні. Він впроваджується, як проєкт ПРООН в Україні за підтримки Швеції у 2021-2023 роках.

З досвіду роботи Хабів цифрової освіти: *щодо надання послуг НЕ тільки користувачам бібліотеки. Використовуємо великі вікна бібліотеки для розповсюдження інформації. Текст: «Тут ви можете оформити заявку на отримання гуманітарної допомоги від міжнародних організацій», «Тут ви можете оформити заявку на отримання пенсійного посвідчення онлайн», «Тут ви можете оформити заявку на допомогу від держави», «Тут ви можете підключити послугу сповіщення від ДТЕК про стабілізаційне відключення світла», «Тут ви можете отримати цифровий підпис», «Тут ви можете записатись в чергу на вакцинацію». Також інформацію про надання таких послуг в бібліотеці надаємо місцевим ЗМІ.*

Бібліотека, як освітній центр: на базі бібліотек створюють безкоштовні курси з вивчення та удосконалення знань з української мови, як для мешканців громади так і для внутрішньо переміщених осіб (*створення таких курсів актуальне для нашого, на жаль, російськомовного регіону*).

Бібліотека, як центр психологічної підтримки: бібліотеки стають справжніми центрами психологічної підтримки де працюють психологи-волонтери; бібліотеки працюють як рефлексійно-терапевтичний простір/осередок через організацію терапевтичних занять за методикою М. Монтесорі, пісочної анімації, казкотерапії, майстер-класів, настільних та активних ігор на кінект-майданчику; бібліотеки організують психологічні курси для дітей за ізраїльською методикою «Хібукі» або собака-обіймака (*так називають спеціальну терапевтичну іграшку, яка свого часу допомагала психологічно відновитися ізраїльським дітям. Нині ж від жаків війни вона рятує маленьких українців*).

Бібліотека, як громадський центр підтримки: бібліотеки сьогодні лишаються чи не єдиним загальнодоступним, безкоштовним громадським простором підтримки. Бібліотеки в силу своїх спроможностей організують та проводять масові заходи для громадян, а саме: традиційні читання, зустрічі з літераторами (зокрема, в онлайн-форматі), кіноперегляди, майстер-класи та інше. Це буде як психологічною допомогою, так і емоційною підтримкою.

Тож, шановні колеги, допоможіть вашим постійним користувачам і новим відвідувачам відчувати себе захищеними у стінах вашої бібліотеки, або відчувати підтримку, відвідавши електронні представництва бібліотек у соціальних мережах та сайтах ваших бібліотечних закладів:

Рекомендуємо звернути увагу на наступні посилання:

1. Як підтримати близьких, які знаходяться в зонах бойових дій? Як покращити адаптацію дитини під час вимушеного переселення? Як пережити війну та не з'їхати з глузду?
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3272385419647445&set=a.1532915946927743>;
2. Як заспокоїти дітей й організувати змістовне дозвілля? <https://cutt.ly/cSofcs0> ;
3. Як заспокоїти дитину під час війни?: поради львівської психологині <https://cutt.ly/jSohmwV> ;
4. Що робити, коли лунає сирена? Повчальний мультик, який повинна побачити кожна дитина <https://suspilne.media/213199-ak-zaspokoiti-ditnu-pid-cas-vijni-poradi-lvivskoi-psihologini/>
5. Поради психолога: 25 чудових занять з дітьми <https://cutt.ly/0SohV06> ;
6. Чим зайняти дітей в укритті? <https://cutt.ly/qSojOr1> ;
7. Як відновити психологічне здоров'я під час війни?
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100006280578137> ;
8. Як допомогти подолати дитині стрес за допомогою книг
<https://www.facebook.com/bibliotekaIF/photos/a.1562256097492632/1624751327909775/?type=3&theater>
9. Як заспокоїти та відволікти дітей у час війни (поради від Валерії Гуземи)
<https://odb.te.ua/yak-zaspokoyity-ta-vidvolikty-ditej-u-chas-vij-porady-vid-valeriyi-guzemy/>.

Рекомендуємо включати до плану роботи такі заходи, які допоможуть бібліотечним працівникам підвищити свій авторитет серед місцевої громади, сприятимуть залученню потенційних користувачів до бібліотеки та згуртують навколо бібліотеки лідерів громади та активну молодь і це в умовах воєнного стану. Тому плани мають виходити з можливостей вашого закладу та колективу, а також необхідно враховувати певні напрями та форми роботи:

Особливу увагу зверніть на:

удосконалення та розвиток національно-патріотичного виховання

Кабінет Міністрів України затвердив першу в Україні державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року (30.06.2021).

Програма передбачає:

- підвищення ролі української мови як національної цінності;
- подолання посттоталітарних деструктивних наслідків у свідомості населення України;
- запобігання проявів ксенофобії, расової дискримінації;
- залучення жителів тимчасово окупованих територій до участі у проєктах національно-патріотичного виховання;
- формування оборонної свідомості громадян;
- формування розуміння і підтримки державної політики щодо євроатлантичної інтеграції.

З метою патріотичного виховання, що передбачає формування громадянина-патріота, спрямованого на розуміння та усвідомлення української незалежної держави, готовності до захисту своєї Вітчизни, сприянню розбудові незалежної держави, бібліотеки повинні організовувати тематичні книжкові виставки, інформаційні години, години пам'яті, години державності, диспути, обговорення книг історичної тематики, літературно-мистецькі вітальні, творчі зустрічі та ін.

сприяти поширенню української мови в усіх сферах життя

Розпочався новий етап (від 16.07.2021) втілення норм Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (за № 2704-VIII, від 25 квітня 2019 року), який забезпечує збільшення присутності державної мови в публічному просторі та зміцнення її статусу як державної. Різні заходи та події мають відбуватися державною мовою.

Рекомендуємо активно проводити тематичні соціокультурні заходи, використовуючи різноманітні форми, виділяючи особливе місце історичним екскурсам, мандрівкам, урокам історії, конкурсам, діалогам, зустрічам, вікторинам, конференціям, акціям, присвяченим українській державності, національній символіці, рідній мові, культурі, традиціям. В пріоритеті мають бути активні форми, що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення й базуються на принципі багатосторонньої взаємодії. До них належать різноманітні види дискусій, ситуаційно-рольові ігри, ігри-драматизації, «мозкові атаки», інтелектуальні аукціони, методи аналізу проблемної ситуації.

модернізація бібліотек у сучасні та зручні простори - після нашої Перемоги

Сприяти перетворенню бібліотек у сучасні простори, які надихають ззовні і зсередини, сприяють навчанню впродовж життя, дозволяють зустрітися з друзями та змістовно відпочити, долучають до соціальної взаємодії.

За останні двадцять років світ кардинально змінився. Змінилися інтереси людей, підходи до пошуку інформації, формати її подачі та сприйняття. Сьогодні в суспільстві великий попит на інноваційність. Бібліотеки не можуть залишатися осторонь сучасних трендів. Саме тому був запущений [проект «Чотири простори бібліотеки: інноваційна модель діяльності»](#). Такий формат книгозбірні буде цікавим для всіх мешканців громади, а самі бібліотеки стануть для них платформою для реалізації творчого потенціалу та отримання знань і навичок, які допоможуть у житті.

підвищувати професійний рівень, щоб діяти більш креативно, згідно з вимогами часу

Контекст роботи бібліотекаря за останній час дуже змінився. Пандемія, карантинні обмеження, робота бібліотек в умовах воєнного стану, заставили вийти за межі власного комфорту, своїх компетенцій і знань, за межі професійних звичок і традицій, звичних каналів комунікації зі своїми читачами. І в майбутньому ми маємо бути готові до подібних чи інших нововведень. А ще - бібліотекарі мають подбати про те, щоб створити для своїх користувачів безпечні для їх здоров'я умови.

бібліотекарі мають стати громадськими активістами, або тісно співпрацювати з ними, щоб реалізовувати цікаві, корисні та дієві ініціативи, які сприяють розвитку громад

Зокрема потрібно якнайповніше використовувати позабібліотечний простір. Чудово, якщо книгозбірня має такий простір поряд, однак можливостей є безліч. Це може бути парк відпочинку, сад біля бібліотеки, вулиці міста чи села. Важливо, щоб такий захід не був одноразовим. Можна створити програму, проект, або ініціювати акцію «Мої канікули з книгою», «З книгою на природі» та ін. Головне – безпечне спілкування та можливість розповісти про можливості книгозбірні, цікаві надходження та послуги, розвивати та підтримувати робочу базу даних потенційних відвідувачів та партнерів книгозбірні, зав'язувати корисні для установи знайомства для подальшого надання послуг або проведення спільних заходів.

популяризація книжки, висвітлення роботи бібліотеки у соцмережах

Сьогодні очевидно, що без активної роботи в онлайн-площині бібліотеки втрачають своїх потенційних користувачів. Контент веб-сайтів, блогів та сторінок в соцмережах має постійно оновлюватися. Події останнього часу поставили бібліотеки у ситуацію швидкого реагування і розвитку онлайн-сервісів. Як не зменшувати активності без реальних користувачів і реальних подій? Як не втратити свого читача? За допомогою програм Viber, Zoom, скайп-зв'язку для користувачів різного віку можна проводити казкотерапевтичні заняття, флешмоби, години інформації, бесіди-обговорення, що стосуються сімейних цінностей, здорового способу життя та ін. Цікавим для онлайн-аудиторії може бути проведення майстер-класів, виступи письменників, відомих людей чи митців. Режим прямого ефіру дасть ефект живого спілкування, користувачі можуть писати коментарі, висловлювати свої емоції, ставити запитання.

сучасний бібліотекар – модератор розвитку громади

Роль бібліотекаря має розширюватися і ставати більш проактивною. Він має створювати умови для спілкування, організовувати та модерувати заходи, сприяти пошуку і поширенню найкращого досвіду для місцевого розвитку. По суті, працівник бібліотеки стає модератором розвитку громади, соціальним працівником і менеджером з організації подій. Ця нова функція, як пріоритет максимально сприятиме читанню, адже з'являється більше причин прийти в бібліотеку і контактувати з книжками, збільшується запит на інформацію, яка потрібна для вирішення задач які стоять перед жителями громади. В такий спосіб функції бібліотек будуть більше узгоджені з потребами громад та громадян, з цілями місцевого розвитку. І тоді в останніх буде мотивація їх утримувати, а не закривати.

ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК І ГРОМАДИ

Публічна/дитяча бібліотека має бути залучена (реально або потенційно) у кожному зі сфер життя мешканців громади і розвивати їх, нарощувати спроможності, створювати соціальні простори, де буде відбуватися активна соціальна взаємодія та обговорення місцевих проблем.

Рекомендуємо включати в план роботи такі заходи, які допоможуть бібліотечним працівникам підвищити свій авторитет серед місцевої громади, сприятимуть залученню потенційних користувачів до бібліотеки та згуртують навколо бібліотеки лідерів громади та активну молодь, наприклад: круглий стіл «Бібліотека та читач: пошук ідеальної моделі взаємодії», PR-акція «Імідж бібліотеки та бібліотекаря: як змінити стереотипи», конкурси: на кращу краєзнавчу подорож «Вулиця мого дитинства», «Моє мальовниче село», виготовлення стендів «Вами пишається рідне село», організація різноманітних тематичних клубів за інтересами для різновікових мешканців громади, праця на задоволення потреб громади: прибирання кладовищ, пам'ятників, берегів річок, разом з соціальним працівником або з волонтерами допомога самотнім мешканцям села похилого віку (все це має бути відображено в планах бібліотеки) тощо.

регулярно проводити цікаві масові заходи

Систематично проводити як власні, так і партнерські просвітницькі заходи: зустрічі з письменниками та видатними особистостями, презентації, вернісажі, профорієнтаційні заходи, консультації, майстер-класи, засідання клубів та гуртків за інтересами. За потреби – розвивати інклюзивний напрям роботи.

Завдяки соціальній трансформації бібліотека стане платформою для масштабних культурно-освітніх інновацій та соціально-корисних громадських ініціатив у громаді, центром соціально-культурної адаптації і реабілітації незахищених верств населення (людей похилого віку, дітей з малозабезпечених сімей, ВПО, осіб із обмеженими фізичними можливостями), надаючи їм вільний доступ до інформаційних технологій та ресурсів.

створення умов для всебічного розвитку мешканців територіальних громад

Указом Президента України затверджено «СТРАТЕГІЮ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ» (від 02.06.2021 р. за 225/2021). Метою реалізації Стратегії є розширення можливостей реалізації потенціалу і свободи особистості, її громадянської активності заради формування згуртованої спільноти громадян, здатних до активної творчої співучасті у гармонійному, збалансованому та сталому розвитку держави.

Ця Стратегія безпосередньо впливатиме і на розвиток бібліотек. В умовах швидкого інформаційного розвитку бібліотеки необхідно трансформувати в сучасні інформаційні центри, які зможуть задовольняти потреби не тільки в наявній якійсь літературі, а й у наданні цифрових інформаційних послуг, оновлення їхньої матеріально-технічної бази.

СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ВПЛИНУТЬ НА РОЗВИТОК БІБЛІОТЕК:

- сприятимуть формуванню всебічно розвиненої людини, патріота України;
- сприятимуть духовному розвитку та створенню можливостей для творчого самовираження і самореалізації в культурному та спортивному напрямках;
- забезпечать населення високоякісними і доступними культурними послугами для підвищення його культурного та духовного рівня;
- покращать розвиток бібліотечної справи та популяризацію читання;
- стимулюватимуть населення до економічної активності та сприятимуть його продуктивній зайнятості, яка передбачає забезпечення подальшого розвитку неформальної освіти та підтвердження професійної кваліфікації.

започатковувати різноманітні проєкти для молоді

Рекомендуємо ініціювати проєкти з освіти для молоді – для майбутніх бізнесменів «Мій шлях – моя ціль», або «Інвестую у майбутнє», реалізація яких сприятиме культурному та інтелектуальному розвитку, підвищенню рівня інформованості економічно неактивних мешканців. Можна організовувати колективні зустрічі, різноманітні заходи для дозвілля, уроки комп'ютерної грамотності, заходи для надання психологічної допомоги, консультативні послуги як започаткувати бізнес та інші ініціативи, що сприятимуть соціальній згуртованості людей.

збережемо природу рідного краю

Екологічна складова – один з головних напрямів Концепції сталого розвитку, прийнятої ООН. Екологічна робота є одним з трендів для бібліотек світу. Формувати екологічну культуру можна за допомогою таких форм: екологічні марафони та тижневики; зустрічі з екологами, біологами, генетиками; змагання, конкурси, вікторини; відео та літературні подорожі; віртуальні екскурсії; екологічні акції «Чисте довкілля», «Майбутнє природи в твоїх руках» та квести; тренінги, форуми, круглі столи; дні інформації; автограф-сесії; екологічні свята відповідно до календаря екологічних дат; прес-конференції; майстер-класи; літні майданчики та виїзди на природу; гуртки юних любителів природи, сюжетно-рольові ігри за допомогою ляльок та театральні постановки; виставки-огляди екологічної літератури; виставки малюнків та творчих робіт з природних матеріалів; наприклад – «Практичні речі своїми руками», «Створення екологічної іграшки», «ЕкодIALOG», «Збережемо планету разом» та ін.

створення комфортних та рівноправних умов для всіх користувачів

Люди з особливими потребами є повноцінними членами нашого суспільства і потребують постійної уваги до своїх проблем. І це не лише люди з інвалідністю. До цієї категорії громадян також належать особи похилого віку, вагітні жінки, особи з дитячими візочками та ті, хто мають тимчасові проблеми зі здоров'ям. Створення безбар'єрного середовища, зокрема, для неформальної освіти як складової безперервного навчання для маломобільних груп мешканців ТГ дасть можливість повною мірою користуватися всіма правами та свободами, що є надзвичайно необхідним.

бібліотека – центр популяризації туризму

Сьогодні, коли між громадами зростає конкуренція в галузі туризму, все активніше та креативніше необхідно підходити до використання промоції та домогтися включення бібліотек у туристичну мапу ТГ.

Під час формування краєзнавчих ресурсів, продуктів і послуг звертати увагу на те, щоб вони були спрямовані на інформаційне забезпечення процесу вирішення завдань, зазначених у регіональних програмах розвитку краєзнавства і туризму. Досить цікавою є послуга «бібліотечний етнотуризм» (створення туристичних маршрутів), яка дасть можливість проводити екскурсії та знайомити з принадами краю.

бібліотеки за збереження та зміцнення здорової нації

Дотримання здорового способу життя сприяє інтелектуальному та духовному розвитку особистості. Рекомендуємо проводити цикли масових заходів, присвячених профілактиці шкідливих звичок: наркоманії, алкоголізму, курінню. Проводити дні здоров'я, різноманітні акції «За здоровий спосіб життя», «Здорове харчування», «Здоров'я – кращий гонорар». Оформити тематичні полицки «Що ви знаєте про Ковід?», «Здолаємо туберкульоз разом», «Алкоголь і здоров'я», «Здоров'я – це скарб, цінуй його».

внесок бібліотек в реалізацію Цілей сталого розвитку

Орієнтир діяльності бібліотек – **УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019 Про Цілі сталого розвитку (ЦСР) України на період до 2030 року**, яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань.

ЦСР-1 «Подолання бідності» – сприяти реалізації цієї цілі шляхом надання доступу до інформації та ресурсів, що уможливають покращення людиною свого життя; можливостей оволодіння новими навичками, потрібними для освіти і працевлаштування та ін.

ЦСР-3 «Міцне здоров'я і благополуччя» – проводити промоції здорового способу життя та свідомого ставлення до здоров'я. Що може запропонувати бібліотека у цьому напрямку? Це може бути: висвітлення профілактики захворювання, зокрема, на коронавірус та дотримання санітарно-гігієнічних вимог, інформування щодо наслідків гіподинамії та надмірної ваги; популяризація медіа ресурсів для танцювальних занять, онлайн консультації сімейних лікарів; мережеві акції, челенджі, відеоролики, вікторини, що спонукатимуть до оздоровчо-профілактичних дій і вчинків. Надання першої домедичної допомоги. Минна небезпека.

ЦСР-4 «Якісна освіта» – сприяти освіті дорослих, яка забезпечує підтримку впродовж їх кар'єри та життя, пропонує нові можливості для працевлаштування, допомагає людям, які свого часу не закінчили навчання, продовжити його тощо. А ще - сприяння набуттю нових професійних компетенцій. Сьогодні бібліотеки надають можливості проходження дистанційних навчальних курсів з отриманням сертифікату; створюють інклюзивні простори, які дають рівні можливості всім мешканцям отримувати якісні послуги.

У співпраці з органами державної влади та громадськими організаціями в публічних просторах бібліотек рекомендуємо активно проводити тематичні семінари, презентації, засідання «круглих столів», організувати навчальні курси, сімейні клуби, зустрічі та консультації користувачів з юристами, психологами, лікарями, фахівцями центру зайнятості, з педагогами для протидії стереотипному вихованню дітей; рекламні кампанії серед молодих сімейних пар та людей репродуктивного віку з популяризації спільного догляду та виховання дітей; влаштовувати перегляди фільмів та проведення дискусій.

Оперативна ціль 4.2 зі «Стратегії людського розвитку» також підтримує розвиток неформальної освіти як складової безперервного навчання для маломобільних груп мешканців місцевих громад. Це ще раз підкреслює важливість створення в бібліотеці середовища для освіти дорослих.

ЦСР-5 «Бібліотеки можуть сприяти реалізації і такої цілі як забезпечення гендерної рівності», пропонуючи: безпечне та привітне місце для зустрічей та спілкування; програми та послуги для задоволення потреб жінок і дівчат, зокрема стосовно їх прав чи здоров'я; доступ до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій, що допомагають жінкам опановувати бізнесові навички та ін. Створення гендерних book-студій вільного спілкування сприятиме психологічному розвантаженню жінок та людей похилого віку, неактивних багатодітних жінок, а також жінок, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Плануючи проєктні ініціативи, пам'ятаймо що:

11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчат в науці. Популяризація STEM-освіти
1 березня – День без дискримінації
15 травня – Міжнародний день сім'ї
2-га неділя травня – День матері
3-тя неділя червня – День батька
11 жовтня – Міжнародний день дівчат
15 жовтня – Міжнародний день сільських жінок
18 жовтня – Європейський день протидії торгівлі людьми
25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок.
Початок Глобальної кампанії «16 днів проти ґендерного насильства»
18 грудня – День ухвалення Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок

ЦСР-8 – «Гідна праця та економічне зростання» – бібліотеки сприяють реалізації цієї цілі, надаючи доступ до інформації та навчаючи пошуку роботи, створюють умови для підвищення рівня зайнятості населення. Бібліотечні ініціативи, що спрямовані на досягнення вищезгаданої цілі можна умовно поділити за наступними напрямками:

- Просвітницька діяльність з профорієнтації та професійної адаптації молоді. Наприклад, організація ярмарків професій, Днів робітничих професій, профіFest тощо;
- Сприяння підвищенню зайнятості населення, інформування про нові можливості для працевлаштування. Бібліотеки можуть стати містком між Центром зайнятості та місцевими мешканцями, допомагаючи консультаціями щодо написання резюме, проводячи спільні заходи та слугуючи платформою для навчання.

У бібліотеках можуть проводитися ярмарки вакансій для безробітних, тренінги з основ комунікації, «Тайм-менеджмент для майбутніх лідерів», «Перший крок до мрії», «Секрети сімейного гаманця» у рамках «Бізнес-школи» та «Школи менеджменту» за підтримкою фахівців цих галузевих знань. Курси «Фінансова грамотність» для молоді з основ підприємництва та бізнесу з тем, таких як «Гроші, ви звідки?», «Історія успіху мільйонерів», «Кредит та депозит: дві сторони однієї медалі», «Вдала рекламна кампанія – запорука успіху!» та ін.

- Надання можливості для самореалізації потенціалу економічно активного населення та розвитку креативної економіки, наприклад, організовуючи «школи з основ підприємницької діяльності», де можна зробити бізнес-моделювання власної справи.

ІСНУВАННЯ БІБЛІОТЕК НЕОБХІДНЕ, ОСОБЛИВО ПІД ЧАС ВІЙНИ, АДЖЕ СЬОГОДНІ МИ ВОЮЄМО ЗА ЦІННОСТІ

Цілі війни агресор формулює як «демілітаризація та денацифікація України» та «остаточне вирішення українського питання». За цими евфемізмами – очевидна істина: агресор заперечує право українців на самовизначення, на власну ідентичність, мову та культуру. Сьогодні культура – на передовій жорстокої війни. Ба більше, ми воюємо саме за культуру та ідентичність. Без них територія держави – це лише квадратні кілометри. Прицільні удари по об'єктах нашої культурної спадщини є безперечним доказом того, що росія цілить прямо в самотність українців. За час повномасштабного вторгнення 514 об'єктів матеріальної культурної спадщини в Україні були серйозно пошкоджені або знищені військами рф. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні також під загрозою руйнацій. А перше, що роблять окупанти на захоплених українських територіях – спалюють книги, нищать історичні пам'ятки та змінюють українські назви міст і сіл.

Продовжуючи тему відновлення діяльності бібліотек після деокупації територій наших громад, радимо ознайомитися з **Маніфестом «Культурна консолідація задля перемоги»** щодо пріоритетів культурної політики в часи війни або 12 необхідних кроків.

МКІП, Держмистецтв та УІНП разом з діячами культури і мистецтва сформулювали декілька пріоритетів культурної політики держави під час війни, щоб після її закінчення ми вийшли оновленою, сильнішою та більш об'єднаною нацією. Багато з переліченого нижче вже реалізується незалежними митцями та активістами, волонтерами, інституціями сфери культури, міністерством та іншими урядовими організаціями. Цінуючи зусилля кожного у сфері культури, вважаємо за необхідне зосередити та консолідувати зусилля в наступних напрямках:

- «Пишаймося спадком»
- «Віримо в перемогу сьогодні»
- «Творимо Майбутнє»

Це 12 конкретних кроків щодо пріоритетів культурної політики в часи війни. Ознайомитися з Маніфестом можна за посиланням: <https://mkip.gov.ua/news/7311.html>
Доєднатися до маніфесту (підписати) можна за формою: <https://cutt.ly/lKmseOP>

«Координаційний штаб з питань деокупованих територій Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України» розробляє проект спеціального закону, який визначатиме законодавчі рамки для першочергових дій з відновлення життєдіяльності на цих територіях. Це і нові особливості роботи військових адміністрацій, і початок роботи закладів та установ. Тому плануючи сьогодні роботу ваших бібліотек, особливу увагу приділіть питанню відновлення роботи бібліотеки після Перемоги.

Підкреслюємо, що продумати конкретні кроки щодо відновлення діяльності ваших бібліотек, необхідно вже сьогодні. Крім того це може бути написання соціально-значущих проектів, програм розвитку бібліотек (на 1,3,5 років), програм з національно-патріотичного виховання, розвитку та функціонування державної мови, програм з розвитку читання, як для дітей так і для дорослих.

ІСНУВАННЯ БІБЛІОТЕК НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ЦЕ ЗАПОРУКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.

Бібліотеки сьогодні – це не просто сховища книг, це інформаційні центри розвитку громад, хаби цифрової освіти та ін. Тому в питаннях відновлення сфери української культури на деокупованих територіях має бути врахована провідна роль бібліотек і надані максимальні гарантії зі збереження їх базової мережі, а також інших закладів культури.

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В БІБЛІОТЕЦІ:

Очікувати у 2023 році на задовільне бюджетне фінансування бібліотекам не варто. Тому забезпечення підтримки діючих проектів і реалізація запланованих є можливим лише через партнерство і фандрейзингову активність. Розробляючи якісні проекти, важливі для громади, ми збільшуємо шанс на отримання фінансування з позабюджетних джерел.

Скористайтеся цим ресурсом [для пошуку грантів](#).

Бібліотекарі мають докладати усіх зусиль для того, щоб стати поліфункціональними центрами громад, з фокусом на цільових групах. Нескінченна пандемія COVID-19 і агресія росії протестували бібліотеки на здатність реагувати на поточні ситуації, скореговувати свої послуги відповідно потреб наших користувачів і очікувань суспільства.

Якщо стоятиме питання, який проект розробити для реалізації у 2023 році, пам'ятайте, що в пріоритеті проекти **з розвитку читання**, а також, що надзвичайно актуально – **утвердження української мови** в усіх сферах суспільства, **диджиталізація, психосоціально значимі проекти** на підтримку постраждалих та незахищених верств громадян. Так само посилену увагу приділяємо **медіаграмотності та інформаційній гігієні**. Що може ваша, навіть, невеличка бібліотека? Багато. Гляньте, [які проекти реалізує](#) одна з рядових данських публічних бібліотек.

АКТУАЛІЗАЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ

Робота з книжковим фондом бібліотеки, **актуалізація фонду** – важлива ділянка роботи кожної бібліотеки.

Бібліотекарі отримали Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України.

Детальніше ознайомитися з Рекомендаціями можна тут:
<https://mkip.gov.ua/files/pdf/rekomendacii.pdf> .

Але це лише рекомендації, це не постанова суду. Бібліотекарі у своїй діяльності сповідують принципи демократичного суспільства та держави, визначених у Конституції України. Бібліотека фінансується громадськістю, тому вона повинна надавати доступ до всієї загальнодоступної інформації, наскільки це дозволяють ресурси. Якщо доступ до певної літератури обмежується, **то завжди слід вказувати закон і правову основу будь-якого обмеження.**

Якщо створений і представлений на полицях бібліотек контент не порушує прав інших осіб, не підбурює до насильства, розпалювання расизму, людиноненависництва, не порушує інші права, передбачені в нормативних і правових актах, він має право бути представленим у фондах бібліотеки. Звільняти фонд від книжок, що видані у радянський час, потрібно дуже зважено.

Хто не дивився зум-зустріч **Тематична розмова «Російська література в публічних бібліотеках України»**, [перегляньте за цим покликанням](#) . (**Організатори:** ВГО «Українська бібліотечна асоціація» спільно з ГО «Бібліотека майбутнього»).

НОРМИ ТРИВАЛОСТІ РОБОЧОГО ЧАСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Щодо норм тривалості робочого часу, ознайомтеся [з цим матеріалом](#).

24 березня набув чинності законодавчий акт **«Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»**. Норми тривалості робочого часу на 2023 рік зазнали серйозних змін.

Згідно з новим законодавством, роботодавець за рішенням військової адміністрації може самостійно встановлювати п'яти або шестиденний робочий тиждень, а також самостійно встановлювати час початку та кінця робочого дня. Законом передбачено, що на час воєнного стану не діють такі норми трудового права, як: скорочення періоду робочого часу на 1 годину перед неробочими святковими днями; обмеження понаднормових норм роботи; перенесення вихідного дня наступного дня після святкового; заборона на залучення працівників у неробочі дні; відшкодування за працю у свята. Працівникам надається основна щорічна відпустка, тривалістю 24 дні. Після прохання працівника відпустка без збереження заробітної плати може надаватися без обмежень. Усі ці зміни мають діяти до закінчення воєнного стану. Це означає, що тривалість робочого часу у 2023 році сильно змінена, але ці зміни можуть бути скасовані після закінчення війни. Решта норм трудового права залишається незмінними.

Як розрахувати річний бюджет робочого часу – дивіться https://pidru4niki.com/12631113/ekonomika/rozrahunok_byudzhetu_robochogo_chasu

ЗАКОНОДАВЧІ НОВАЦІЇ 2022 РОКУ

Останнім часом у бібліотекарів виникає безліч питань, пов'язаних з регламентацією юридичних, управлінських, економічних та інших аспектів діяльності бібліотек в умовах дії воєнного стану.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» (№ 2352 – IX від 01.07.2022 року)

Законом внесено ряд важливих змін до законодавства у сфері трудових відносин, включаючи суттєві доповнення до Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану” № 2136 – IX від 15.03.2022 року.

Серед іншого, набули чинності такі нововведення:

1. Запроваджено нові підстави для розірвання трудового договору, а саме:

- відсутність працівника на роботі та інформації про причини такої відсутності понад чотири місяці поспіль;
- смерть працівника, визнання його судом безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- неможливість забезпечення працівника роботою, визначеною трудовим договором, у зв'язку зі знищенням (відсутністю) виробничих та інших умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій.

Також, уточнено порядок звільнення працівників (зокрема, масового звільнення) та вимоги щодо дій роботодавця при звільненні працівників.

2. Визначено поняття «сумісництво».

3. Суттєво уточнено поняття «призупинення дії трудового договору» і порядок його застосування.

4. Доповнено норму щодо відшкодування за рахунок держави-агресора працівникам та роботодавцям пов'язаних із трудовими відносинами грошових сум, втрачених внаслідок збройної агресії проти України.

5. Уточнено правила щодо збільшення нормальної тривалості робочого часу у період дії воєнного стану. Зокрема, нормальна тривалість робочого часу може бути збільшена до 60 годин на тиждень для працівників, зайнятих на об'єктах критичної інфраструктури (в оборонній сфері, сфері забезпечення життєдіяльності населення тощо). Оплата праці таких працівників має також бути пропорційно збільшена.

6. Уточнено порядок повідомлення працівників про зміну істотних умов праці та умов оплати праці у період дії воєнного стану.

7. Визначено, що за рішенням роботодавця тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки у період дії воєнного стану може бути обмежено 24 календарними днями за поточний робочий рік.

8. Передбачено обов'язок роботодавця впродовж дії воєнного стану, за заявою працівника, який виїхав за кордон або набув статусу внутрішньо переміщеної особи, надавати такому працівнику відпустку без збереження заробітної плати тривалістю не більше 90 календарних днів.

9. Запроваджено можливість для роботодавців під час воєнного стану самостійно визначати порядок організації діловодства з питань трудових відносин, ведення трудових книжок та архівного зберігання документів у районах активних бойових дій.

10. У період дії воєнного стану запроваджено можливість для працівників і роботодавців домовитися про альтернативні способи створення, пересилання і

зберігання документів стосовно трудових відносин та про засоби електронної комунікації.

ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» (редакція від 29.09.2022)

Згідно з абзацом третім частини дев'ятої статті 9 Закону, у період дії воєнного стану **сільський, селищний, міський голова може призначати** осіб на посади та **звільняти** з посад в органах місцевого самоврядування, **керівників комунальних підприємств, установ, організацій**, що належать до сфери управління відповідного органу місцевого самоврядування, у порядку, визначеному частинами п'ятою, шостою статті 10 Закону.

Частинами п'ятою, шостою статті 10 Закону визначено порядок призначення на посади державної служби, посади в органах місцевого самоврядування, посади керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки, комунальних підприємств, установ, організацій.

Сумісництво: зміни на рівні законодавства. Згідно з вимогами статті 1021 Кодексу законів про працю України та статтею 19 Закону України «Про оплату праці» сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця – фізичної особи. Працівники, які працюють за сумісництвом, одержують заробітну плату за фактично виконану роботу.

З 19 липня 2022 року, на рівні закону закріплено поняття сумісництва та основний принцип оплачуваності роботи за сумісництвом. Скасовано норму, згідно з якою умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій визначаються Кабінетом Міністрів України. Водночас, це не виключає можливість встановлення обмеження щодо сумісництва для окремих категорій працівників (наприклад, Законом України «Про запобігання корупції»). Також, виходячи зі змісту частини другої статті 21 КЗпП України, обмеження щодо сумісництва можуть передбачатися законодавством, колективним договором або угодою сторін.

ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій»

Закон покликаний спростити доступ до професії, а також, поставити в пріоритеті професійні стандарти (знання), ніж кваліфікаційні характеристики (формальності) при формуванні системи оплати праці.

Що ввів новий Закон?

- Закон доповнив Кодекс законів про працю України новими визначеннями понять «професія», «трудова функція», «професійна кваліфікація» та «часткова професійна кваліфікація», «професійні стандарти».
- Встановлено пріоритетність профстандартів над кваліфікаційними характеристиками, що впливає на систему оплати праці.
- Запроваджено Реєстр кваліфікацій, що міститиме, інформацію про професію (вид занять), професійні та часткові профкваліфікації, освітні кваліфікації, профстандарти з урахуванням рівнів Національної рамки кваліфікацій.

- Унормовано створення, кваліфікаційних центрів, що покликані перевіряти профкваліфікації особи і видавати сертифікати, підтверджуючі її професійну кваліфікацію або часткову профкваліфікацію.

По-суті, профкваліфікація, як і часткова профкваліфікація, являють собою стандартизовану сукупність здобутих конкретно особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати трудові функції. Наявність такої профкваліфікації визначатиметься відповідно до профстандартів, що можуть розроблятися і затверджуватися як роботодавцями, так і їх організаціями /об'єднаннями, чи органами державної влади, науковими установами, та навіть – громадськими об'єднаннями й іншими заінтересованими суб'єктами.

Тобто, фактично, профкваліфікація не обов'язково залежатиме від наявності та рівня освіти здобутого у навчальних закладах, а може набуватися навіть внаслідок досвіду, чи самонавчання, якщо цього достатньо для компетентності працівника. При чому, профкваліфікація засвідчуватиметься документом, виданим, так званими кваліфікаційними центрами – розгалужена система яких може бути створена роботодавцями, закладами освіти, профасоціаціями та й іншими – хто зацікавлений у їх створенні. Всі такі центри, акредитовуватимуться Національним агентством кваліфікацій.

Зазначимо, що Урядом утворено Міжвідомчу робочу групу з питань реформування національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» як тимчасовий консультативно-дорадчий орган КМУ.

Основним завданням робочої групи є розроблення концепції реформування національного класифікатора України «Класифікатор професій» з метою гармонізації його з міжнародними стандартами класифікації занять, професій, професійних кваліфікацій, освіти та приведення його у відповідність із Міжнародною стандартною класифікацією занять ISCO-08.

Затверджено Положення про Міжвідомчу робочу групу та визначено її склад. Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 N 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» було визначено черговість платежів, які здійснюються Казначейством та органами Казначейства за дорученням клієнтів з урахуванням ресурсної забезпеченості єдиного казначейського рахунка. **У першу чергу** проводяться видатки на національну безпеку і оборону та на здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Оплата праці працівників бюджетних установ, комунальних послуг та енергоносіїв, інших поточних видатків відноситься до видатків **другої черги**. До якої черги можна віднести передплату періодичних видань? Якщо йдеться про електронну версію видань, а саме про можливість переглядати розміщену на певному ресурсі інформацію (КЕКВ 2240), то вважаємо, що такі послуги можна оплатити у **другу чергу**.

Адже відповідно до п. 19 Порядку № 590 саме у другу чергу за загальним і спеціальним фондами можна здійснювати видатки на оплату інформаційних послуг. Окрім цього, за спеціальним фондом у другу чергу можна провести видатки на оплату послуг з доступу в режимі онлайн до інформаційних ресурсів.

Що ж стосується передплати періодичних видань (зокрема, електронних) за КЕКВ 2210, то таку оплату можливо провести лише у **третю чергу**. На жаль, здійснення таких видатків у другу чергу п. 19 Порядку № 590 **не передбачено**.

**БАЖАЄМО УСПІХІВ У СКЛАДАННІ ПЛАНІВ РОБОТИ
ТА ЇХ ПОДАЛЬШОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Виробничо-практичне видання

Серія «За крок до планування»

Випуск 4

Орієнтири-2023

Методичні матеріали до планування роботи бібліотек

Укладач **Козінченко** Лілія Володимирівна

Оформлення Л. В. Козінченко

Редагування Н. І. Ганжела

Відповідальний
за випуск Ю. С. Василенко